

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Lähdesmäki, Tuuli

Title: Epilogi

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Lähdesmäki, T. (2016). Epilogi. In S. Karkulehto, T. Lähdesmäki, & J. Venäläinen (Eds.), *Elämykset kulttuurina ja kulttuuri elämyksinä : kulttuurintutkimuksen näkökulmia elämystalouteen* (pp. 373-375). Jyväskylän yliopisto. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 120. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7116-8>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

EPILOGI

Tuuli Lähdesmäki

Elämyksellisyys on erottamaton osa kulttuuria: kulttuuri tuottaa elämyksiä ja elämykset aikaansaavat kulttuuria – kuten vaikkapa fanikulttuurin eri muotoja. Kirjan artikkelit osoittavat monin tavoin, miten elämykset toimivat siteenä kulttuurin kentän ja talouden logiikan välillä. Elämykset ovat kulttuurin aikaansaamia ja välittämiä tunnekokemuksia, jotka voidaan muuttaa taloudelliseksi arvoiksi. Elämyksiä voidaan hinnoitella, myydä ja ostaa.

Kirjan lähtökohtana toimi Joseph Pinen ja James Gilmoren esitelmä elämystalouden teoria ja käsite. Elämyksellisyyden ja elämystalouden roolia ja toimintaa kulttuurin kentällä oli mahdotonta ymmärtää – saati tarkastella kriittisesti – pelkästään pitäytymällä taloustieteen näkökulmasta esitetyssä viitekehyksessä tai teoreettisessa keskustelussa. Jo ainoastaan kulttuuri-ilmiöiden erilaisuus suhteessa yritysmaailman, kaupan ja bisneksen ilmiöihin edellytti etäisyyden ottamista elämystalouden teorian taloustieteelliseen lähtökohtaan. Tarkastelu ja kritiikki vaativat monitieteisen kriittisen kulttuurintutkimuksen näkökulmien soveltamista keskusteluun ja elämyksiin sekä elämyksellisyyteen ja talouteen kiinnittyvien kulttuuri-ilmiöiden laajaa menetelmällistä ristivalotusta. Kirjan artikkelien tarjoama näkökulmien runsaus ja tapausten kirjo tuovat esiin kulttuuristen ilmiöiden risteämistä, lomittumista ja yhteenkietoutumista elämystalouteen liittyvien ilmiöiden kanssa ja elämystalouden monivivahteisuutta sekä kompleksisuutta kulttuurin kentällä. Kirjan tapausanalyysit osoittavat, miten affektit ja tunteet muodostavat keskeisen kulttuurin ja elämystalouden kosketuspinnan. Tuossa kohtaamisessa kulttuuristen sisältöjen affektiivisuus ja potentiaali saada aikaan ja välittää tunteita saatetaan kosketuksiin taloudellinen hyödyn logiikan kanssa.

Kirjan johdantoluvussa selvitettiin elämystalouden teorian ja käsitteen tuottamisen historiallisia ja yhteiskunnallisia konteksteja. Käsitteen tuominen teoreettiseen keskusteluun vuonna 1998 ei

tarkoita sitä, ettei sen ehdottamia ilmiöitä olisi voinut olla olemassa tuota aiemmin. Kulttuurintutkimuksellinen näkökulma mahdollisti kirjassa myös sellaisten ilmiöiden tarkastelun, joiden historia ulottuu aikaan, jolloin elämystalouden käsitettä ei vielä ollut teoriakirjallisuudessa esitetty. Kirjan historiallisia aineistoja hyödyntävät artikkelit osoittavat, että elämyksellisyyden ja talouden toisiinsa kytkevillä ilmiöillä on menneisyytensä. Artikkelin tapausten aikaperspektiivi 1900-luvun alkupuolelta nykypäivään mahdollisti kulttuurissa olevien elämystaloudellisten jatkumoiden hahmottamisen – mutta myös kulttuurin muutosten tarkastelun suhteessa elämyksellistämiseen ja elämysten tuotteistamiseen, kaupallistamiseen ja myymiseen.

Pinen ja Gilmoren elämystalouden teoria tuotti ilmestymisensä jälkeen runsaasti keskustelua tieteen ja talouden kentällä. Keskustelu teorian rajaamista ilmiöistä on ollut aktiivista etenkin 1990-luvulla. Samalla kun teorian uutuusarvo on vähentynyt ja aktiivinen keskustelu siitä taloustieteen kentällä laantunut, teorian rajaamat talouden ilmiöt ovat lisääntyneet ja normalisoituneet – ja siirtyneet vaikuttamaan yhä enenevässä määrin myös yhteiskunnan muilla sektoreilla, kuten kulttuurissa. Elämystalouden teorialle on käynyt samalla tavalla kuin monille muille tieteen kentän teoreettisille keskusteluille, kuten vaikkapa keskustelulle postmodernismista: teoreettinen keskustelu on menettänyt aktiivisuutensa sen määrittelemän ilmiön yleistyessä ja arkipäiväistyessä. Teoreettisen ja tutkimuksellisen kiinnostuksen lopahtaminen ilmiöihin niiden normalisoituessa on kuitenkin lyhytnäköistä. Ilmiöiden normalisoituminen väistämättä myös muuntaa niitä, ja siten normalisoituneiden ilmiöiden ja normalisoitumisen tutkiminen avaa uusia näkökulmia sekä ilmiöihin itseensä että niitä tuottavaan ja kierrättävään kulttuuriin.

Eräs kriittisen kulttuurintutkimuksen keskeisistä kiinnostuksen kohteista on kulttuurin arki: kulttuurissa toistuvat ilmiöt, normalisoituneet kulttuuriset normit ja kulttuurin arkipäiväisyydet. *Elämykset kulttuurina ja kulttuuri elämyksinä. Kulttuurintutkimuksen näkökulmia elämystalouteen* -kirjan kirjoittajia on erityisesti innostanut elämystaloudellisten ilmiöiden normalisoituminen ja arkipäi-

väistyminen – jopa normativisoituminen. Tällaiset normalisoitumisen ja normativisoitumisen diskurssit ovat tuottaneet nykykulttuurissa myös elämystaloudellisten ilmiöiden vastustusta ja kritiikkiä, kuten useissa kirjan artikkeleissa korostettiin. Elämyksellisyyteen ja elämyksellisyyden kaupallistamiseen pyrkivää kulttuuria voidaan myös tietoisesti lukea vastakarvaan.

Jos elämyksellistymisen ja elämystaloudellistumisen logiikka on siirtynyt talouden kentältä myös kulttuurin kentän omaksi toimintalogiikaksi, mitä annettava kulttuurin kentällä vastaavasti on talouden kentälle? Miten ja keneen kulttuurin kentällä esitetty elämyksellistymisen ja elämystaloudellistumisen kritiikki vaikuttaa? Onko kritiikki vain kulttuurin kentän sisäistä vastustusta talouden logiikan painetta vastaan, vai voisiko kritiikki vaikuttaa kulttuurin kentän ulkopuolisiin talouden ja kulutuksen diskursseihin ja käytänteisiin? Kulttuurin ja talouden kenttien molemminpuolinen vuorovaikutus sekä elämyksellistymisen ja elämystaloudellistumisen kritiikki sekä kritiikin seuraukset kaivannevat jatkotutkimusta.